

Metodika fakultativních úkonů

Fakultativní úkony jsou úkony poskytovány nad rámec zákona o sociálních službách. Jedná se o úkony, jejichž smyslem je zvýšit životní standard klienta nad rámec garantovaný mu zákonem. Fakultativní činnosti jsou vždy za úhradu, která může být poskytovatelem stanovena až v plné výši nákladů na tyto služby.

1. Dohled nad podáním léků

Léky připravuje do dávkovačů rodina klienta nebo sám klient. Klient si léky v podepsaném dávkovači donese do stacionáře. Dávkovač převezme pracovník, který ho uschová do uzamykatelné skříň. Dohled nad podáním léku je umožněn pouze na základě písemné žádosti klienta, zákonného zástupce či opatrovníka.

Cíl: zajistit u klienta dohled nad požitím léků

Proces:

- V době podání doneste dávkovač klientovi, který si lék z dávkovače vyndá nebo pokud to klientovi nedovoluje zdravotní stav, lék vyndejte.
- Léky si klient vloží do úst.
- Zkontrolujte, zda klient lék spolknul.
- Proveďte zápis do tabulky o dohledu nad podáním léku.
- V případě aplikace léku injekčně (inzulín) zajistěte klientovi soukromí. Klient si lék aplikuje. Léky (inzulín) je již připraven rodinným příslušníkem.

Výsledek:

- klient si vezme připravené léky
- úkon je zaznamenán v dokumentaci

2. Dovoz autem, svoz 9místným a 5místným autem

Cíl: Doprava klienta do a ze zařízení poskytovatele. Doprava klienta k veřejným subjektům – např. úřady, školy, banky, lékaři i k soukromým subjektům - pedikúra, kadeřník apod. Hromadné využití auta při společných akcích.

Proces:

- Dovoz zajišťuje zaměstnanec pověřený řízením služebního vozidla. Dovoz autem využívají klienti, kteří nejsou zejména s ohledem na svůj zdravotní stav schopni dojít pěšky do zařízení poskytovatele, nebo si nemohou dovoz zajistit jinak (př. rodinný příslušník). Poskytování této fakultativní služby závisí na dostatečné provozní a časové kapacitě poskytovatele.
- Poskytněte dostatečnou podporu při nastupování a vystupování z vozidla, během jízdy dbejte na bezpečnost klienta, přes jízdu vyzvěte klienta k připoutání nebo klienta připoutejte.
- Dbejte na bezpečné použití plošiny pro vozík s klientem.

Výsledek:

- Klient je přepraven na místo určení.

3. Doprovod

Rozlišujeme tyto typy doprovodů:

- Doprovod klienta z denního stacionáře na veřejné i soukromé instituce (úřady, lékař, pedikúra, masáž. apod.) a doprovod zpět.
- Doprovod klienta ve veřejných prostředcích (autobus, vlak, MHD).
- Doprovod klienta při úkonu dovoz autem.

Cíl: Klient je doprovázen na místo určení.

Proces:

- Domluvte se s klientem, jak budete doprovod probíhat (kdo bude mluvit, kupovat jízdenku, platit v odchodě, zda chce klient při chůzi, nastupování, vystupování přidršet apod.),
- Zajistěte bezpečnost klienta při jízdě autem a při jízdě ve veřejných prostředcích.
- Dbejte na bezpečnost klienta při doprovodu pěšky.

Výsledek:

- Klient se dostane na místo určení v doprovodu pracovníka.

4. Masáž a koupel v relaxační vaně

Úkon zahrnuje:

- **manipulace s vodovodními kohoutky**
- **mytí rukou a obličeje**
- **používání mýdla/dávkovače**
- **použití ručníku/manipulace se zásobníkem na papírové utěrky**
- **smrkání**
- **ošetření kůže**
- **česání vlasů**
- **stříhání nehtů na rukou**
- **hygienu dutiny ústní**
- **koupel v masážní vaně**
- **mytí těla či znečištěných partií během dne**
- **poskytnutí podmínek pro osobní hygienu – klient má možnost využít koupelnu se sprchou k očištění těla**

Cíl: Cílem této činnosti je zajistit pocit tělesné i psychické pohody klienta, jde o očištění kůže.

Pomůcky: Ručníky, mýdlo, žínka, šampon, krém na ošetření pokožky, štětčičky do uší, hřeben (vše si klient donáší z domu), rukavice na jedno použití, umyvadlo, kompenzační pomůcky (protiskluzová podložka do vany, sedák do vany), pomůcky ke stříhání nehtů.

Upozornění: Klientům poskytujeme v této činnosti podporu, provádíme pouze takové úkony, které nezvládne sám.

Proces:

- Informujte klienta o provedení a průběhu koupele, udržujte slovní kontakt.

- Dodržujte naplánovaný čas k provedení koupele, který je stanoven vedoucí služby v Rozpisu masáží a koupele v relaxační vaně.
- Doprovodte klienta do koupelny, zajistěte jeho soukromí zavřením dveří a umístěním cedulky na dveře – obsazeno.
- Pomozte klientovi se svlečením oděvu.
- Umístěte k vaně potřebné pomůcky.
- Zvolte vhodnou teplotu vody dle přání, vámi zvolená teplota vody nemusí být pro klienta optimální.
- Pomozte klientovi na wc, které je součástí koupelny.
- Pomozte klientovi do vany nebo sprchy, použijeme při tom vhodné kompenzační pomůcky.
- Pomozte klientovi s mytím těla, povzbuzujeme ho, aby se myl podle možností co nejvíce sám.
- Zachovejte standardní postup mytí – od obličeje až na břicho použijte jednu žínku, od podbřišku na třísla, genitál a dolní končetiny druhou žínku (stejně tak ručníky), pokud však má klient dostatečný počet žínek a ručníků k dispozici.
- Při výskytu jakýchkoliv kožních defektů doporučte klientovi, aby informoval svého praktického lékaře nebo informujte vedoucí služby.
- Pomozte klientovi s mytím vlasů, nabídneme žínku k ochraně očí.
- Pomozte klientovi s utřením, použitím jeho oblíbených toaletních potřeb a oblečením
- Věnujte pozornost důkladnému vysušení kožních záhybů (u žen pod prsy, v tříselech, podbřišku, podpaží), v případě, že si klient tyto partie nedokáže vysušit sám.
- Pomozte klientovi s vysušením a úpravou vlasů (viz česání).
- Pomozte klientovi s oblékáním oděvu, inkontinenční pomůcky.
- Pomozte klientovi na vozík a pomozte mu zaujmout pohodlnou polohu.
- Po ukončení koupele je ve vaně spuštěn dezinfekční program, při kterém se vana dezinfikuje, jsou uklizeny použité pomůcky.

Pozor na:

- nerespektování požadavků klienta
- vynucování hygieny a výměny prádla
- porušení intimity
- bezdůvodné ponechání klienta v koupelně bez dohledu

Česání

Postup:

- Připravte klienta na česání, zeptejte se ho, jak je zvyklý se česat.
- Dejte si k ruce všechny pomůcky.
- Přes ramena položte ručník.
- Dlouhé vlasy nejprve šetrně rozčešte od konečků a potom je učešte.
- Vytvořte klientovi účes dle jeho přání.
- Ručník s vyčesanými vlasy vytřepete do koše na odpadky.
- Odklid'te pomůcky a umyjte si ruce.

Pozor na:

nešetrné mytí vlasů a záklon hlavy

Stříhání nehtů na rukou

Proces:

- Připravte klienta na to, že mu budete stříhat nehty.
- Dejte si k ruce všechny pomůcky.
- Dlaně podložte ručníkem.
- Nehty na rukou stříhejte do obloučku a pak je upravte pilníkem.
- Při stříhání postupujte opatrně, aby nedošlo ke zranění klienta.
- Zbytky nehtů vytřepete do odpadků.
- Sklidíte pomůcky a umyjte si řádně ruce.

Výsledek: Klient je v čistém a suchém prostředí.

Upozornění: Zaměstnanci nezodpovídají za kvalitu inkontinenčních pomůcek a čistotu prádla, které si klient obléká. Jsou dodržovány informace z jednání se žadatelem o službu a je respektováno rozhodnutí klienta.

5. Hygiena klienta v mimořádných situacích

Úkon zahrnuje:

- **manipulace s vodovodními kohoutky**
- **mytí rukou a obličeje**
- **používání mýdla/dávkovače**
- **použití ručníku/manipulace se zásobníkem na papírové utěrky**
- **mytí těla či znečištěných partií během dne**
- **poskytnutí podmínek pro osobní hygienu – klient má možnost využít koupelnu se sprchou k očištění těla**
- **zajištění čistých oděvů, oblékání a svlékání**
- **úklid a dezinfekce znečištěných prostor a pomůcek, úklid znečištěných oděvů**

Cíl: Zajistit pocit tělesné a psychické pohody klienta. Úklid a dezinfekce prostor.

Proces:

- Dopomozte klientovi při hygieně při potřísnění stolicí, krví, či zvratky apod.
- Pomozte klientovi při svlečení potřísněného oblečení a zabalte znečištěné prádlo do igelitového pytle.
- Nachystejte klientovi čisté prádlo a doprovodte ho do sprchy či koupelny.
- Proveďte očištění znečištěné části těla nebo klienta v očištění těla fyzicky podpořte.
- Fyzicky podpořte nebo pomozte klientovi s utíráním a oblékáním čistého oděvu.
- S klientem po celou dobu komunikujte, udržujte oční kontakt a vhodně mu naznačte, že se daná situace může přihodit komukoliv z nás, zabráníte tak pocitu méněcennosti či studu ze vzniklé situace.
- V případě, že si situace žádá lékařskou pomoc, kontaktujte vedoucí služby, která se telefonicky spojí s rodinou.
- V případě, že si klient potřebuje odpočinout, zajistěte mu klidnou místnost a dohled.
- Uklidte znečištěné prostory a pomůcky.

Výsledek:

- Klient je v čistém a suchém prostředí.

Datum vytvoření	7.9.2009
Aktualizace	8. 11. 2010, 4. 9. 2012, 1. 2. 2014, 1. 8. 2014 14.12.2015 (Mgr. Andrea Hašková, Mgr. Mária Peňázová) 30.11.2017 (Mgr. Andrea Schrollerová, Mgr. Hana Pohanková) 1.11.2019 (Miroslava Horváthová, DiS., Mgr. Andrea Schrollerová, Mgr. Hana Pohanková) 1.1.2021 (Miroslava Horváthová, DiS., Mgr. Andrea Schrollerová, Mgr. Hana Pohanková) 10.4.2023 (Miroslava Horváthová, DiS., Mgr. Andrea Schrollerová, Mgr. Hana Pohanková)
Schválil	Ing. Mgr. Hana Janů